

Brüssel, 5.3.2025
COM(2025) 88 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

põhioskuste tegevuskava kohta

Põhioskuste tegevuskava

1. Miks on vaja meetmeid võtta

Euroopa konkurentsivõime ja sotsiaalne ühtekuuluvus tuginevad tugevatele põhioskustele. Põhioskused on alus muudele pädevustele, nagu loovus ja kriitiline mõtlemine, ning täiskasvanute edasisele ning täiend- ja ümberõppele. Need oskused on väga olulised innovatsiooniks, et luua uusi teadmisi ja kohandada neid muutuva keskkonnaga. Heal tasemel lugemis-, arvutus- ja teadusoskused,¹ aga ka digi- ja kodanikuoskused, on ülimalt tähtsad, et inimene saaks isiksusena areneda, igapäevaelu keerukate küsimuste ja kiiresti muutuva tööturuga toime tulla ning täiel määral ühiskonnas, demokraatlikus elus ja majandustegevuses kaasa lüüa. Põhioskused on baas, mis võimaldab inimestel saada iseseisvaks, teadlikumaks ja paremini ettevalmistatud ning osalevaks ja aktiivseks kodanikuks ning mis seega aitab kaitsta meie demokraatiat ja põhiväärtusi olukorras, kus poliitiline polariseerumine suureneb, usaldus institutsioonide vastu on vähenenud ja infoga manipuleeritakse üha rohkem. Kui neid oskusi ei ole, ei kaota sellest mitte ainult inimene ise, vaid ka Euroopa ühiskond.

Liiga paljudes ELi riikides on õpilaste põhioskused aastakümneid halvenenud. Umbes kolmandikul 15-aastastest on raske aru saada matemaatikast ja kasutada seda reaalses olukorras ja õpikeskkondades ning neljandik ei suuda mõista põhilisi tekste või kasutada lihtsaid teaduslikke teadmisi². Võrreldes Kanada, Jaapani, Ühendkuningriigi ja USAga on ELis tippsooritajate osakaal lugemises ja teaduses väiksem ning matemaatikas eelviimasel kohal, mis ohustab tõsiselt ELi innovatsioonisuutlikkust ja pikaajalist konkurentsivõimet. Probleemid algavad varakult – liiga paljudel algkooliõpilastel on raske hakkama saada ning liiga vähesed jõuavad väga hästi edasi lugemises, matemaatikas ja loodusteadustes³. Vähemalt 43 % kaheksanda klassi õpilastest saavutavad kehvi tulemusi põhilistes digioskustes⁴ ning enamikus riikides see näitaja võrreldes varasemate aastatega kas halveneb või ei parane. Üleilmses võrdluses jääb EL kõvasti maha parimate tulemustega Aasia riikidest. Peale selle vähenesid mitmes ELi riigis aastatel 2016–2022 kaheksanda klassi õpilaste kodanikuteadmised⁵.

Sama murettekitav on ka see, et põhioskused on ebapiisavad kutsehariduses ja -õppes (edaspidi ka „kutseõpe“) ning täiskasvanute hulgas. Kutseõppijate ja üldkeskhariduse õpilaste erinevus on märgatav matemaatikas ja lugemises. See süvendab kvalifitseeritute kutseõppe lõpetanute pidevat nappust teatavate matemaatika, teaduse, tehnoloogia ja inseneeria (MATI) valdkonna elukutsete puhul. Viiendikul tööealistest täiskasvanutest ELis on raskusi lugemise ja kirjutamisega ning riikides on suurenenud erinevus kõige kehvemate ja kõige paremate tulemustega täiskasvanute põhioskuste vahel⁶. Kuigi 90 % kõigist töökohtadest

¹ Mida mõõdetakse OECD rahvusvahelise õpilaste hindamise programmiga (PISA).

² OECD (2023), PISA 2022 Results (Volume I), The State of Learning and Equity in Education (PISA 2022 tulemused (I köide) – õppimine ja võrdsed võimalused hariduses), PISA, OECD Publishing, Pariis, <https://doi.org/10.1787/53f23881-en>.

³ IEA (2023), Trends in International Mathematics and Science Study (rahvusvaheline matemaatika ja loodusteaduste suundumuste uuring); IEA (2021), Progress in International Reading Literacy Study (rahvusvaheline lugemisoskuse uuring).

⁴ IEA (2023), International Computer and Information Literacy Study (rahvusvaheline digikirjaoskuse ja infopädevuse uuring).

⁵ IEA (2022), International Civic and Citizenship Education Study (rahvusvaheline kodanikuhariduse uuring).

⁶ OECD (2024), Do Adults Have the Skills They Need to Thrive in a Changing World?, Survey of Adult Skills 2023 (2023. aasta täiskasvanute oskuste uuring), OECD Skills Studies, OECD Publishing, Pariis, <https://doi.org/10.1787/b263dc5d-en>.

eeldab vähemalt kõige põhilisemaid digioskusi, on vaid 56 %-l ELi täiskasvanud elanikkonnast sel tasemel või sellest paremad digioskused,⁷ mis jääb 2030. aasta eesmärgist (80 %) oluliselt allapoole⁸.

Liikmesriigid peavad võtma kiiresti meetmeid, et selle põhioskuste nappusega tegeleda. Nõukogu võttis 2024. aastal Euroopa poolaasta raames vastu riigipõhised soovitusel 15 ELi liikmesriigile põhioskuste taseme parandamiseks. Käesoleva tegevuskavaga reageeritakse nii halvenevatele tulemustele õpilaste ja täiskasvanud õppijate põhioskustes kui ka Draghi⁹ ja Letta¹⁰ aruandes esitatud üleskutsele pöörata põhioskustele suuremat tähelepanu. Neis aruannetes on rõhutatud vajadust keskenduda kõigile hariduse etappidele ja kõigile põlvkondadele, seda ka demograafiliste suundumuste tõttu väheneva tööjõu kontekstis.

See kava on üks oskuste liidu olulisi algatusi ning täiendab MATI-hariduse strateegilist kava. Kavas pakutakse ELile ja liikmesriikidele välja konkreetset lühikese kuni keskmise perspektiivi meetmeid, et parandada põhioskusi ja edendada tipptaset alates varastest eluaastatest kuni koolihariduse ja täiskasvanuõppeni.

2. Põhioskused

Kirjaoskus	Suutlikkus nähtusi mõista, kasutada, hinnata ja nende üle mõtiskleda nii suuliselt kui ka kirjalikult, kasutades selleks visuaalseid, audio- ja digivahendeid eri ainedistsipliinides ja kontekstides.
Matemaatika	Suutlikkus mõelda matemaatiliselt ning matemaatikat eluliste küsimuste lahendamiseks formuleerida, kasutada ja tõlgendada ning andmete põhjal hästi põhjendatud järeldusi ja otsuseid teha.
Teadus	Suutlikkus mõtleva inimesena teadusega seotud küsimuste ja ideedega ümber käia. See nõuab oskust nähtusi teaduslikult selgitada, teaduslikke uurimusi hinnata ja kavandada ning andmeid ja tõendeid tõlgendada.
Digipädevus	Suutlikkus kasutada digitehnoloogiat oskuslikult, kriitiliselt ja vastutustundlikult õppimise, töö ja ühiskonnaelus osalemise eesmärgil. See hõlmab teabekirjaoskust, teabevahetust, meediapädevust, digitaalse infosisu loomist, internetiturvalisust ja digiheaolu.
Kodanikupädevus	Suutlikkus tegutseda vastutustundlikult ja teostada täielikult oma kodanikuõigusi, tuginedes arusaamisele sotsiaalsetest, majanduslikest, õiguslikest ja poliitilistest struktuuridest. See hõlmab suutlikkust mõista ja hinnata kodanikuühiskonna ja demokraatiaga seotud mõisteid, institutsioone ja protsesse, sealhulgas demokraatia, meediapädevus, kriisivalmidus ning teiste austamine ja sõnavabadus.

⁷ Eurostat 2023.

⁸ Poliitikaprogramm „Tee digikümnenisse“.

⁹ The Draghi report (2024): A competitiveness strategy for Europe (Draghi aruanne 2024: Euroopa konkurentsivõime strateegia).

¹⁰ The Letta report (2024): Much more than a market – Speed, Security, Solidarity Empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU Citizens (Letta aruanne 2024: Palju enam kui turg. Kiirus, turvalisus, solidaarsus: siseturu jõustamine kõigile ELi kodanikele kestliku tuleviku ja jõukuse tagamiseks).

--	--

Allikas: OECD. PISA (2022) Assessment and Analytical Framework (Hindamis- ja analüütiline raamistik), PISA (2018) Assessment and Analytical Framework ja PISA (2015) Assessment and Analytical Framework (kirjaoskus, matemaatika ja teadus); nõukogu 2018. aasta soovitus võtmepädevuste kohta elukestvas õppes (digi- ja kodanikupädevus); IEA (2023), International Computer and Information Literacy Study (digipädevus); IEA (2022), International Civic and Citizenship Education Study (kodanikupädevus).

Põhioskused on elukestvaks õppeks vajalike võtmepädevuste alus¹¹. Üldise põhioskuste taseme tõstmine tähendab nii tiptulemuste parandamist kui ka selle tagamist, et kõigil õppijatel, sealhulgas puuetega või ebasoodsatest oludest pärit õppijatel on kooli lõpetades piisavad põhioskused ning et täiskasvanutel on piisav oskuste tase.

Kirjaoskus on kogu õppimise alus. Varajane keeleareng määrab suuresti tulevase lugemisoskuse, kuid üha rohkem lapsi alustab kooli piiratud oskustega oma ema- või õppekeeles. Järjest rohkem loetakse tavapärase paberipõhiste pikkade tekstide asemel lühemat digisisu, mis vähendab lugejate tähelepanuvõimet. Haridussüsteemides tuleb arvesse võtta, kuidas erinevad tekstiesitusviisid mõjutavad kirjaoskuse arenemist, ning selleks, et kirjaoskust parandada, aktiivselt pakkuda võimalusi keerukamate tekstidega kokku puutumiseks.

Matemaatikaoskused on meie tehnoloogiaküllases maailmas igapäevaeluks hädavajalikud. Need on loogilise ja abstraktse mõtlemise alus. Matemaatikaoskused, sealhulgas finantskirjaoskus, võimaldavad inimestel teha andmete põhjal teadlikke otsuseid, aitavad neil välja kujundada mõistlikku riskivalmidust ning võimaldavad kodanikel teha kogu elu jooksul teadlikke finantsotsuseid, samuti parandavad need oskused inimeste väljavaateid tööturul. Ebapiisavad teadmised võivad kaasa tuua olukorra, kus vaid vähesed valivad MATI-valdkonna õpingud või karjääri. Tehnoloogia, haridusuuringute ja ühiskondlike vajaduste arenedes on hakatud panema suuremat rõhku õppijate probleemilahenduse ja kriitilise mõtlemise oskustele, mis tähendab, et neid julgustatakse mõistma ja rakendama matemaatilisi mõisteid, mitte lihtsalt valemeid pähe õppima. Üha kasvav digivahendite kasutamine matemaatikas toob esile suureneva seose matemaatilise ja digikirjaoskuse vahel.

Teadusoskused on väga vajalikud kriitilise mõtlemise ja probleemide lahendamise jaoks ning loovad aluse keerukamatele õpingutele ja ametikohtadele MATI-valdkonnas. Teadusliku mõtlemise ja teadusoskuste varajane arendamine sillutab tee hilisemaks edasijõudmiseks neis strateegilistes valdkondades. Hea teaduslik kirjaoskus on vajalik ka eduka rohepöörde jaoks. Lisaks on ajal, mil infoga manipuleerimine järjest suureneb, inimestel väga tähtis arendada häid teadusoskusi, et hinnata kriitiliselt teavet, eristada fakte väljamõeldistest ja teha tõenduspõhiseid järeldusi. Teadushariduses tuleks arvesse võtta tehnoloogia arengut, aga ka interdistsiplinaarseid aspekte, kriitilist mõtlemist ja probleemide lahendamist uurimusliku õppe ja eluliste ülesannete kaudu.

Põhioskused kui laiem mõiste

Meie kiires muutuses ühiskonna ja rahvamajanduste ees seisvate väljakutsetega toimetulekuks on oluline laiendada põhioskuste valikut. Kuna tehnoloogia mõjutab elu ja tööd üha enam, tuleb digioskused lugeda teiste oskustega sama tähtsaks. Samal ajal on oluline arendada varakult kodanikuoskusi, et tugevdada ja kaitsta demokraatlikke väärtusi.

¹¹ 2018/C 189/01.

Digioskused on nüüdisaja ühiskonnas ja igapäevaelus äärmiselt tähtsad. Need on olulised ka selleks, et arendada kõrgetaseme MATI-oskusi, mis on äärmiselt vajalikud konkurentsivõime seisukohast, samal ajal kui meediapädevus on hädatarvilik kodanikuaktiivsuse ja -teadlikkuse jaoks. Üha enam on vaja oskusi sellistes valdkondades nagu küberteadlikkus, tehisaru, masinõpe ja suurandmed. Kaugtöö ja -õpe eeldavad aga paremaid oskusi digitaalsete koostöövahenditega ümber käia, sealhulgas tõhusalt ja ohutult veebis suhelda.

Kodanikuoskused ja -teadmised on olulised selleks, et edendada aktiivset osalemist demokraatlikes ühiskondades, ometi ei arendata neid samal määral igal pool. Tehnoloogia kiire arengu ning suureneva polariseerumise ning des- ja väärinformatsiooni leviku tõttu on kodanikuoskuste varajane arendamine hädavajalikum kui kunagi varem. Naisõpilastel on pidevalt paremad kodanikuteadmised kui meesõpilastel ning kõrgema sotsiaal-majandusliku staatusega peredest pärit õpilased saavutavad oluliselt paremaid tulemusi. Iseseisev mõtlemine, demokraatlike protsesside mõistmine, mitmekesisuse austamine ja teadlikkus kestlikkusest võimaldavad inimestel täiel määral osaleda kodanikuühiskonnas ja sotsiaalelus ning kasutada oma õigusi ja täita kohustusi.

3. Põhivaldkonnad põhioskuste paremaks arendamiseks

On vaja viivitamatuid jõupingutusi, et käsitleda murettekitavat tagasiminekut põhioskuste arengus. EL jääb järjest kaugemale oma eesmärgist, mille kohaselt peaks puudulike põhioskustega 15-aastaste osakaal olema väiksem kui 15 %. Sisuliste muutuste ja olukorra kiire paranemise tagamiseks on väga oluline keskenduda tagasiminekut mõjutavatele kriitilise tähtsusega teguritele.

Sotsiaal-majanduslik taust on jätkuvalt kõige olulisem õpilase tulemusi prognoosiv tegur. Alasoorituse osakaal kirjaoskuses, matemaatikas ja loodusteadustes on murettekitavalt suur ebasoodsas olukorras olevate õpilaste hulgas (nt 48 % matemaatikas) ning sotsiaal-majanduslik lõhe kasvab, muu hulgas ka digioskuste valdkonnas. Rändetausta või puuetega õpilased on eriti haavatavad. Paljudes ELi riikides süvendas COVID-19 pandeemia hariduslikku ebavõrdsust ning mõjutas tugevasti õpilaste heaolu, mis omakorda mõjutab otseselt nende motivatsiooni ja õppimisvõimet. Vaja on lisajõupingutusi, et tugevdada põhioskusi ning edendada võrdseid võimalusi ja heaolu, hoides klassi kordamise minimaalsena, viivitades õpilaste klassidesse jaotamisega nende võimete järgi ning piirates võimete järgi rühmitamist.

Suur õpetajate ja koolitajate nappus, eriti MATI-ainetes, mõjutab negatiivselt õpitulemusi. Õpetajaskond vananeb, sest uusi õpetajaid tuleb vähem juurde. Õpetajaamet on enamikus ELi riikides ning ebasoodsas olukorras olevates piirkondades ebaatraktiivne. Vaja on täiendavaid poliitikameetmeid, et parandada õpetajaharidust, muuta õpetajaamet atraktiivsemaks ning tagada, et algajad õpetajad saavad vajalikku tuge, sealhulgas alasoorituse adresseerimiseks.

Vähenev vanemate osalemine viimastel aastatel ohustab märkimisväärselt õpilaste õppeedukust, eriti ebasoodsas olukorras olevate õpilaste hulgas. PISA tulemused näitavad, et toetav kodukeskkond on äärmiselt tähtis, et soodustada õpilaste positiivset suhtumist kooli. Haridussüsteemides, milles kaasatakse vanemaid või kus on nende kaasatust isegi suurendatud, nt kus vanemad on arutanud omal algatusel õpetajaga oma lapse edusamme, on tulemused olnud paremad, eriti matemaatikas.

Tähelepanu hajumisest digivahendite mõjul on kujunemas suur oht õpitulemustele. Eriti tekitab muret sotsiaalmeedia ulatuslik mõju – umbes 30 %-l OECD riikide õpilastest hajub matemaatikatundide ajal sageli digiseadmete tõttu tähelepanu, mis mõjutab märkimisväärselt nii õpitulemusi kui ka heaolu. Kuigi tehnoloogia mõistlik kaasamine digivahendite mõõduka kasutamisega õpieesmärkidel võib aidata õpilase tulemusi parandada, võib liigne kasutamine tekitada kahjulikku mõju ning tähelepanu hajumist digivahendite mõjul tuleks minimeerida.

Ülekoormatud õppekavade tõttu on sageli raske prioriseerida põhioskuste arendamist. Paljudes süsteemides on õppekavasid korrapäraselt laiendatud, et võtta arvesse uusi ühiskonna vajadusi, mistõttu on aga põhioskused vajaka jäänud. Seetõttu on haridustulemuste parandamiseks äärmiselt oluline leida parem tasakaal õppekavade ulatuse ja põhioskuste keskendumise vahel.

Soolised erinevused mõjutavad õpitulemusi. Tüdrukud saavutavad lugemises poistest paremaid tulemusi ja on kõigis ELi riikides suurema tõenäosusega tippsooritajate hulgas. Poisid on aga sageli tippsooritajad matemaatikas. Ühiskondlikud ootused ja soostereotüübid võivad mängida olulist rolli ning põhjustada soolisi erinevusi karjääriootustes ja mõjutada õppeainetega seotud hoiakuid, motivatsiooni ja õpitulemusi. Lisaks võivad õpetamisstiilid ja klassiruumikeskkonnad mõjutada poisse ja tüdruke erinevalt, mis näitab, et vaja on sootundlikke õpetamispõhimõtteid.

Juurdepääs kvaliteetsele alusharidusele ja lapsehoiule varieerub riikide vahel ja riigiti märkimisväärselt. Sellel on sügavad individuaalsed ja ühiskondlikud tagajärjed, eelkõige ebasoodsas olukorras olevate laste jaoks. Personalinappus, ebapiisav kutsealane areng ja halvad töötingimused on jätkuvalt pakilised probleemid, eriti ebasoodsas olukorras olevates piirkondades. Veerandis Euroopa haridussüsteemidest puudub endiselt riiklik õppekava pedagoogiliseks tööks väikelastega. Varased kogemused on väga tähtsad, eriti selleks, et arendada sotsiaal-emotsionaalseid oskusi, mis on olulised vastupanuvõime, heaolu, motivatsiooni, õpitulemuste ja elukestva õppe suutlikkuse jaoks. Samas on aga järjest rohkem märke lastel esinevatest sotsiaal-emotsionaalsetest raskustest, mis väljenduvad tähelepanuprobleemides ja halvas impulsside kontrollimises ning takistavad üha enam kooliks valmisolekut.

Kutsehariduses ja -õppes mõjutavad põhioskuste arengut negatiivselt ressursside nappus ja õppekavapiirangud. Kehvade tulemustega õpilased otsustavad sageli ise osaleda või nad suunatakse osalema kutseõppeprogrammides, mille õppekavades eelistatakse tihti peale kutseoskusi põhioskustele. Kutsekoolidel on sageli vähem ressursse, sealhulgas rahalisi vahendeid, kvalifitseeritud õpetajaid ja tehnoloogilisi ressursse, ning neis ei keskenduta põhioskuste puudujääkide kõrvaldamisele.

Selleks, et täiskasvanute põhioskustes edusamme teha, on vaja tegeleda rühmadega, kelleni on kõige raskem jõuda ja kes on märkimisväärses tõrjutuse ohus. Paljudel neist täiskasvanutest on olnud halbu kogemusi koolipõhise õppega, mis on jätnud neisse armistava mõju, või nad on mitmeti ebasoodsas olukorras. Madala kvalifikatsiooniga, ebasoodsas olukorras olevate ja töötute täiskasvanute vähene osalemine õpitegevuses näitab, et vaja on hästi kavandatud poliitikameetmeid, et toetada kõige suuremas tööturult tõrjutuse ohus olevaid inimesi. Edukates poliitikameetmetes järgitakse sageli terviklikku lähenemisviisi, milles

ühendatakse inimeste toetamiseks mitme valdkonna teenused, sealhulgas eluasemed, tervis, tööhõive ja vanematele või hooldajatele pakutav tugi¹².

4. Algpõhjustega tegelemine

On vaja kiireid jõupingutusi, et toetada ELis 18 miljonit kehvade õpitulemustega õpilast ja 47,7 miljonit madala kvalifikatsiooniga täiskasvanut (vanuses 25–64 aastat). Seni on poliitikasuuniste, koostöövõimaluste, rahastuse ja tehnilise toega järjepidevalt toetatud liikmesriike haridus- ja koolitussüsteemide kvaliteedi ja neis olevate võrdsete võimaluste parandamisel ning põhioskuste edendamisel. Nõukogu soovitus oskuste täiendamise meetmete kohta¹³ on toonud mõningat edu, kuid probleemi tõhusamaks lahendamiseks on vaja teha rohkem jõupingutusi. Nõukogu soovitusel õpiedu saavutamise teede kohta¹⁴ esitati meetmete poliitikaraamistik. Selles on toodud esile kogu kooli hõlmavad lähenemisviisid, sihipärane tugi, toetavad õppekeskkonnad ja heaolu koolis. Siiski on vaja teha rohkemat, keskendudes kolmele peamisele valdkonnale:

- i. põhioskuste õpetamise ja õppimise edendamine;
- ii. haridustöötajate toetamine;
- iii. toetavate keskkondade võimaldamine.

4.1. Põhimeede: põhioskuste toetamise kava katsetamine

Põhioskuste toetamise kavaga soovitakse kõrvaldada laste põhioskuste puudusi. Komisjon teeb koostööd liikmesriikide ja piirkondadega, et määrata üheskoos kindlaks õige viis, kuidas jõuda selleni, et iga laps saavutaks koolikohustuse täitmise lõpuks piisava põhioskuste taseme. Kavas pakutakse välja tõhusate meetmete raamistik, mille raskuspunkt on varajasel sekkumisel ning individuaalsel ja konkreetsete vajaduste järgi kohandatud toetusel alates koolist kuni esmase kutsehariduse ja -õppeni.

Põhioskuste toetamise kava katsetamisel keskendutakse ennast tõestanud meetmetele, mida kohandatakse vastavalt riigi olukorrale ja vajadustele. Meetmed võivad hõlmata järgmist:

- **varajase kindlakstegemise mehhanismid ja korrapärane seire** riigi, kohalikul ning kooli tasandil, sealhulgas põhioskuste individuaalne hindamine ja sobivate edasijätkamistundide pakkumine, eriti õpilaste haridustee olulistes üleminekuetappides, kaasa arvatud kutseõppe programmides osalema asumisel;
- **põhioskuste parandamise kavade** väljatöötamine kooli tasandil, sealhulgas **lisaõppeaeg ja individuaalne tugi** ning juhendamise- ja mentorlusprogrammid;
- põhilise kirjaoskuse ja põhiliste digioskuste õpetamise loomine **õpetajate põhikoolitusse** kõigis ainetes;
- **õpetajate kutsealase arengu** võimalused kooli- ja kutsehariduses raskuspunktiga hariduslike erivajadustega ja/või puuetega õpilastel; selliste **erifunktsioonide** nagu koolivahendajate ning kodu ja kooli läviisikute sisseseadmine, et tugevdada koostööd koolide, õppijate, lapsevanemate ja kogukonna vahel;
- **programmid, millega toetatakse lapsevanemaid** nende laste õppetöö edendamisel ja neid õppima julgustamisel ning mis töötatakse välja koostöös muude sektoritega, nagu tervishoid, ränne ja lastekaitse;

¹² COM(2023) 439 final.

¹³ 2016/C 484/01.

¹⁴ 2022/C 469/01.

- partnerlus ja koostöö kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, haridusametite, spetsialistide, ettevõtjate ja muude sidusrühmade vahel, et näidata struktureeritult ja eluliselt mitmesuguseid põhioskuste rakendamise võimalusi.

Komisjoni meetmed põhioskuste toetamise kava katsetamiseks partnerluses

liikmesriikidega

- Katsetada 2026. aastal **põhioskuste toetamise kava**.
- Koostada 2025. aastal põhioskuste toetamise kava ettevalmistava sammuna **suunised poliitikakujundajatele**.

Komisjon kutsub liikmesriike üles:

- väljendama oma huvi teha komisjoniga koostööd **põhioskuste toetamise kava katsetamisel, kasutades olemasolevaid liidu rahalisi vahendeid;**
- seadma **riiklikud eesmärgid** alasoorituse ja tipp tulemuste kohta, pöörates erilist tähelepanu ebasoodsas olukorras olevatele õpilastele.

4.2. Põhioskuste õpetamise ja õppimise edendamine

Põhioskuste õpetamise ja õppimise edendamisega parandatakse õppijate õpiedukust, haridustulemusi ja heaolu. Õppida koolidelt ja tavade, mis on edukalt parandanud põhioskusi ja haridustulemusi, on väga oluline teistele koolidele, kus tulemused on halvad. Uuenduslikes lähenemisviisides kasutatakse järjest rohkem tehisar, et eelkõige välja töötada individuaalseid õppimis- ja hindamisvõimalusi. Sellest võib olla kasu nii ala- kui ka tippsooritajatel. Erilist tähelepanu tuleks pöörata sellele, et arendada välja hea kirjaoskus, mis on tihedalt seotud muude põhioskuste hea tasemega ning on kogu õppimise alus. Tähtis on aidata arendada kõigi õppijate, sealhulgas ka ebasoodsas olukorras olevate ja rändetaustaga õppijate kirjaoskust.

Täiskasvanuid on raske motiveerida nende vastumeelsuse ja piiratud võimaluste tõttu. See ülesanne on eriti keeruline, kui see on seotud põhioskuste täiendamisega pärast halbu kogemusi kooliharidusega. Ent arvestades muutuste kiiret tempot ja seda, et inimesed veedavad pärast koolihariduse saamist umbes neli aastakümnet tööturul, on vaja tingimata leida viise nende rühmadeni jõudmiseks. Nagu on märgitud oskuste liidus, on täiskasvanute, sealhulgas madala kvalifikatsiooniga täiskasvanute täiend- ja ümberõppeks oluline võtta kasutusele isiklikud õppekontod. Isiklikele õppekontodele peaks tulevikus olema õigus kõigil täiskasvanutel olenemata nende tööalasest staatusest¹⁵.

Komisjoni meetmed põhioskuste õpetamise ja õppimise edendamiseks

- Katsetada 2026. aastal programmi „Erasmus+“ kaudu esimesi **Euroopa koolide liite**. Need liidud aitavad suurendada strateegilist Euroopa koostööd koolihariduse valdkonnas ning on uuenduslike õpetamismeetodite, õppekavade ja pädevusraamistike katselavaks, eelkõige põhioskuste vallas. Koolide liidud aitavad osalevatel koolidel kujuneda õppivateks organisatsioonideks, kus muu hulgas koostöös kohalike omavalitsustega pakutakse tõhusat põhioskuste õpetamist.

¹⁵ 2022/C 243/03.

- Töötada välja alushariduse ja lapsehoiu **õppekavade koostamise suunised**, mis toetavad põhioskuste varajast omandamist ning hõlbustavad arengus mahajäämuse varajast avastamist ja mahajäämuse korral sekkumist.
- Töötada 2026. aastal välja **suunised ja parimad tavad digioskuste hindamise edendamise kohta hariduses**, et aidata võrrelda digioskuste hindamise standardeid kogu ELis.
- Katsetada tehisarusüsteeme kasutades ning programmi „Erasmus+“ 2026. aasta poliitikaeksperimentidele tuginedes uuenduslikke lähenemisviise **isikustatud õppimisvõimalustele põhioskuste arendamisel**, et toetada parimate tulemustega ja alasooritavaid õppijaid.
- Ajakohastada uut tehnoloogiat, nt üldotstarbelisi tehisintellektisüsteeme arvesse võttes 2025. aastal **digipädevuse raamistikku** (DigComp), et toetada õppijaid baas- ja kõrghariduse digioskuste arendamisel.
- Töötada välja suunised, et **parandada põhioskusi kutsehariduses ja -õppes**, i) loimides kirja- ja arvutusoskuse, digipädevuse ning kodanikuoskused kutseõppekavadesse, ii) kasutades tõhusaid õpetamismeetodeid, nagu probleemide lahendamine ja stsenaariumipõhine õpe, iii) rakendades asjakohaseid hindamise ning kvaliteedi tagamise meetmeid.
- Luua 2026. aastal **töökohapõhise õppe jaoks põhioskuste**, sealhulgas põhiliste digioskuste **töövahend**, et anda kutsekoolidele ja tööandjatele praktilisi suuniseid põhioskuste loimimiseks nende töökohapõhise õppe programmidesse.

4.3. Haridustöötajate toetamine

Kõigi tasandite haridustöötajad ja koolijuhid on põhioskuste parandamisel keskse tähtsusega. Põhioskuste taseme tõstmiseks tuleb muuta õpetamine atraktiivsemaks ja tegeleda suure töötajate nappusega. Arvestades, kui tähtis on väikelapse areng õppimiseks ja koolis õpiedu saavutamiseks, tuleb alushariduse ja lapsehoiu valdkonna haridustöötajaid koolitada toetama laste suulist suhtlust ja sotsiaal-emotsionaalset õpet, et luua põhioskustele alus. On äärmiselt oluline, et kõigi tasandite õpetajatel oleks juurdepääs uuringutel põhinevale õpetajate põhikoolitusele ning pidevale täiendkoolitusele, mis on kohandatud põhioskustele vastavalt. Investeeringud õpetajatele juhendamise ja mentorluse pakkumisse, eriti nende ametis alustamise ajal, on tõhus viis parandada õpetajate õpetamistavasid. Samuti peavad koolijuhid tegema lisajõupingutusi kirjaoskuse ja digiõppe loimimiseks kõigisse õppeainetesse.

Komisjoni meetmed haridustöötajate toetamiseks

- Koostada 2026. aastal **ELi õpetajate ja koolitajate tegevuskava**. Kava raskuspunkt on parandada haridustöötajate töötingimusi, koolitust ja karjääriväljavaateid, sealhulgas alushariduses ja lapsehoius. Kavaga soovitakse murda valdkonna karjääri vähese atraktiivsuse ja vähese jätkusuutlikkuse nõiarõng, mis on toonud kaasa eelkõige MATI-õpetajate nappuse ja põhioskuste halvenemise.
- Luua 2025. aastal Euroopa koolihariduse platvormil **algatuse „Erasmus+“ Teacher Academy** (õpetajate akadeemiad ehk Euroopa partnerlused õpetajaharidust andvate asutuste ja koolitusteenuste pakkujate vahel) **uus praktikakogukond**. Meetmega edendatakse koostööd 43 „Erasmus+“ õpetajate akadeemia vahel, et teha kindlaks ja

levitada asjakohaseid ja rakendatavaid teadmisi ning jagada uuenduslikke tavasid kvaliteetse õpetajakoolituse parandamiseks, sealhulgas põhioskuste vallas.

- Katsetada 2026. aastaks **mentorlussüsteemi karjääri alustavatele õpetajatele kõigis õppeainetes**, et loimida põhioskuste arendamine tõhusalt nende õpetamistavadesse.
- Edendada 2026. aastal **hariduspoliitika kujundajate töövarjuna tegutsemist** programmi „Erasmus+“ kaudu, mis suurendab nende õpirännet, sealhulgas riikidesse, kus rahvusvahelised hindamistestid on andnud häid tulemusi.
- Laiendada 2025. aastal **haridustöötajatele mõeldud ELi virtuaalkogukondi (Euroopa koolihariduse platvorm, sh eTwinning)**, mille osaliste arv küündib 400 000ni ning mille kaudu pakutakse paremaid kutsealase õppe võimalusi, tõenduspõhiseid töövahendeid, materjale ja ressursse tulemusliku põhioskuste õpetamise ja hindamise kohta. Pakkuda algatuse „**Parem internet lastele**“ kaudu haridustöötajatele, lapsevanematele, õpetajatele ja noortele kvaliteetset materjali, sealhulgas küberturvalisuse kohta.
- Edendada praktiseerivate õpetajate pakutavaid **kvaliteetseid õppematerjale digioskuste kohta** ELi programmeerimisinädala tegevuste kaudu, seades eesmärgiks 100 000 tegevust aastas.

4.4. Toetavate keskkondade võimaldamine

Lapsevanematel, perekondadel ja laiimal kogukonnal, sealhulgas tööandjatel, on keskne roll laste, noorte ja täiskasvanute põhioskuste arendamisel. Lapsevanemad ja pered on lapse esimesed õpetajad, kes tutvustavad igapäevase suhtluse kaudu keelt, arve ja ühiskondlikke norme, mõjutavad laste kognitiivset ja emotsionaalset arengut ning kujundavad edasiõppimisharjumusi. Laiema kogukonna (mh noorteorganisatsioonide, raamatukogude, muuseumide, kultuuri- ja spordiorganisatsioonide, kooliringide ja ettevõtete) kaasamisel on õppevõimalused veelgi mitmekesisemad tänu kogemusõppele, eluliste kasutusviiside kogemisele, eeskujude jälgimisele ja ressursside kasutamise võimalustele. See eri sidusrühmade osalemine on eriti tähtis, arvestades püsivat seost sotsiaal-majandusliku tausta ja haridustulemuste vahel. Sidusrühmade tugeva koostöö edendamine selleks, et toetada kaasamist, on prioriteet integratsiooni ja kaasamise tegevuskavas, romasid käsitlevas ELi strateegilises raamistikus ning puuetega inimeste õiguste strateegias.

Täiendavad lähenemisviisid on äärmiselt tähtsad, et julgustada täiskasvanuid osalema õppetegevuses, eelkõige tuttavates ja usaldusväärsetes keskkondades (nt raamatukogudes ning kogukonna-, kultuuri-, spordi-, tervise- ja sotsiaalse kaasamise keskustes). Oluline roll võib olla ka töökohtadel ja avalikel tööturuasutustel, sealhulgas vajadustele kohandatud karjäärinõustamisel. Tähtis on tagada piisav avalik taristu, st toimumiskohad, vahendid ja asjakohane personal, et soodustada kohalikke algatusi, millega luuakse mitmesuguste partnerluste kaudu rohkem õppimisvõimalusi madala kvalifikatsiooniga täiskasvanute vajadusi arvesse võttes.

Komisjoni meetmed toetavate keskkondade võimaldamiseks

- Kaasata 2026. aastal Euroopa solidaarsuskorpuse tegevussuuna „**vabatahtlike rühm esmatähtsates valdkondades**“ raames vabatahtlikke **alasooritavate laste ja**

täiskasvanute mentorlusse ja juhendamisse. Programmi võetakse osalema mitmekesise taustaga vabatahtlikke, kes abistavad ja motiveerivad lapsi nende õppealases ja sotsiaalses arengus, ning sellega edendatakse ühtlasi põlvkondade vahelist solidaarsust, rikastades nii vabatahtlike kui ka nende pakutavas mentorluses olevate laste kogemusi.

- Luua 2026. aastal **ELi kirjaoskuse koalitsioon**, milles osalevad valitused, ettevõtjad ja raamatukogud, et rajada kirjaoskusega tegelev kogukond, suurendada teadlikkust kirjaoskuse kriisist ning propageerida noorte, eriti poiste hulgas lugemist kui vabaajategevust.
- Korraldada liikmesriikidele **vastastikuse õppe tegevusi uuenduslike kogukonna õpiruumide kohta**, et aidata arendada täiskasvanute põhioskusi.

5. Kuidas tegevuskava ellu viiakse

Tegevuskavaga kinnitatakse veelkord ELi kindlat tahet ja püüdlust toetada kvaliteetse hariduse tagamist kõigile. Kava tugineb nõukogu soovitusele oskuste täiendamise meetmete kohta,¹⁶ nõukogu soovitusele Euroopa lastegarantii loomise kohta¹⁷ ja nõukogu soovitusele õpiedu saavutamise teede kohta¹⁸ ning selle eesmärk on toetada liikmesriike reformide kiirendamisel ning noorte ja täiskasvanute põhioskuste märkimisväärsel parandamisel, et teha põhjalikke muutusi toov edasihüpe.

Liikmesriikide vahelist koordineerimist tugevdatakse veelgi, pöörates muu hulgas lisatähelepanu põhioskustele haridus- ja oskusalaste reformide järelmeetmetes Euroopa poolaasta raames, kehtestades põhioskustega seotud strateegilised eesmärgid ELi tasandil ja jälgides nende täitmist ning kasutades tulevast Euroopa oskuste prognoosimise vaatluskeskust.

Tegevuskava rakendamine lõimitakse oskuste liidu juhtimisstruktuuridesse. Vajaduse korral võetakse tegevuskava puhul arvesse digikümnendi nõukoja ja muude asjaomaste asutuste soovitusi põhiliste digioskuste kohta. Praeguse mitmeaastase finantsraamistiku alusel kasutatakse kava rakendamisel ühtekuuluvuspoliitika fonde, taaste- ja vastupidavusraha, programmi „Erasmus+“, tehnilise toe instrumenti ning programme „InvestEU“ ja „Euroopa horisont“. **ELi tulevase rahastamisega toetatakse jätkuvalt ELi tasandi investeeringuid haridusse ja oskustesse.** Investeeringute lisaväärtusest Euroopa konkurentsivõime jaoks elutähtsatesse sektoritesse on võimalik võtta maksimum, kasutades ära parimaid tavasid, katseprojekte ja ELi tasandil saadud õppetunde ning koordineerides neid tõhusamalt Euroopa poliitiliste prioriteetidega.

Komisjon kutsub Euroopa Parlamenti, nõukogu ja sotsiaalpartnereid üles kiitma põhioskuste tegevuskava heaks ning toetama aktiivselt selle algatusi ja aitama kaasa nende elluviimisele.

¹⁶ 2016/C 484/01.

¹⁷ 2021/L 223/14.

¹⁸ 2022/C 469/01.